

MEB YAYINLARI 5. SINIF TÜRKÇE DERSİ ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABINDAKİ ETKİNLİKLERİN DİL ÖĞRENME ALANLARINA VE TAKSONOMİYE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Mesiha TOSUNOĞLU*

Erhan DEMİR**

Özet

Bu çalışmanın amacı, ortaokul 5. sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinlikleri MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen öğrenme alanlarına ve Bloom Taksonomisi'ne göre incelemektir. Çalışmada doküman analizi yöntemi uygulanmıştır. İlk olarak 5.sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinliklerin tamamı sınıflandırılmış, Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki öğrenme alanlarına göre dağılımları irdelenmiştir. Daha sonra etkinlikler Bloom taksonomisindeki öğrenme alanları ve alt basamakları açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, 5. sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinliklerin %87.77 oranında bilgi ve kavrama düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar, öğrenci çalışma kitabının dil ve beceri eğitimi açısından yeterli düzeydeki etkinlikleri içermediğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: *Türkçe öğretimi, bloom taksonomisi, Türkçe öğretim etkinlikleri*

Giriş

İnsanlığın uzun tarihine bakılırsa değişmeyen tek şeyin değişim olduğu görülür. İnsan değişir, coğrafya değişir, bilgi değişir. Tüm bu değişme ve gelişmelere insanlığın kayıtsız kalması mümkün değildir. Nitekim millî eğitim sisteminde 2005 yılından itibaren köklü bir değişim süreci başlamıştır. Bu değişim sürecinin etkisiyle yeni bir Türkçe Öğretim Programı hazırlanmıştır. Sekiz yıldır uygulanan yeni Türkçe Öğretim Programı yapılandırmacılık esasına dayanmaktadır. Yapılandırmacılık; bilgi, bilginin doğası, nasıl bildiğimiz, bilginin yapılandırılması sürecinin nasıl olduğu, bu sürecin nelerden etkilendiği gibi konularla ilgilenmekte ve ilkeleri eğitim uygulamalarına temel oluşturmaktadır (Açıkgöz, 2003: 60). Yapılandırmacılık, öğrenen bireylerin başlangıçta bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmişken zaman içinde öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarını esas almıştır (Demirel, 2005: 233). Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan Türkçe Öğretim Programı;

* Kırıkkale, Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

** Yrd. Doç. Dr.; Kırıkkale, Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

öğrenme, öğrenme-öğretme süreci ve öğretmen rolünde önemli değişiklikler getirmiştir. Programa göre öğrenme; öğrencinin bilgiyi zihninde yapılandırarak yeni bilgiler üretmesidir. Öğrenme-öğretme süreci, öğrenciyi etkin kılan ve devamlı olarak değerlendirilen çalışmalar gerektirmektedir. Öğretmen ise bu süreçte kılavuz konumundadır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre Türkçe öğretiminde öğrenme alanları bütün olarak ele alınmaktadır (MEB, 2005: 157).

Yeni program, her sınıf seviyesi için ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı şeklinde üç kitabın kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Ders kitabı, içinde sadece işlenecek metinleri barındıran seçki mahiyetinde bir kitap iken çalışma kitabı ders sırasında yapılacak etkinlikleri içermektedir. Öğretmen kılavuz kitabı ise ders kitabı ve çalışma kitabını kapsayan, metnin nasıl işlenmesi gerektiğini bütün aşamalarıyla açıklayan rehber bir kitap şeklindedir (Coşkun, 2007: 11).

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını dikkate alan yeni Türkçe öğretim programı ile beraber eğitim literatürüne öğrenci çalışma kitabı kavramı da girmiştir. Öğrenci çalışma kitabı, MEB Tebliğler Dergisi'nde "İlgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan basılı eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri kapsayan set" şeklinde tanımlanmaktadır (Tebliğler Dergisi, 2004). Programın hedeflediği bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklar bu öğrenci kitaplarındaki etkinlikler vasıtasıyla öğrenciye kazandırılmaya çalışılmaktadır. Öğretim etkinlikleri, öğretim uygulamasının hedef kitlesi olan öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, toplumsal ve fizyolojik özelliklerini ve bu özelliklere dayalı gereksinimlerini dikkate alarak hazırlanmalıdır (Kuzgun ve Deryakulu, 2004: 9). Bu nedenle etkinliklerin hazırlanmasında öğrenme taksonomisinin göz önünde tutulması zorunludur. Eğitimin akademik, meslekî, sosyal/kültürel/politik amaçları ile kişiye yönelik amaçları oldukça kapsamlıdır. Bu kapsamın ne kadarının ve hangi düzeydeki okulda öğrenciye kazandırılacağı ile öğrencinin zihnî kapasite, sosyal olgunluk, öğrenme biçimi ve ilgilerine/yetenekleri bakımından eğitimin amaçlarının sınıflandırılmasını gerekli kılmıştır. Bloom' un tam öğrenmeyi hedefleyen sınıflandırma, bilinen ve yaygın olarak kullanılan öğrenme taksonomisidir.

Bloom Taksonomisi; Bloom tarafından 1956 yılında yayınlanan "Taxonomy of Educational Objectives: Cognitive and Affective Domains" isimli eserde ilk olarak yer almıştır (Bloom, 1956). Bloom, çalışmasında öğrenmelerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda olduğunu ortaya koymuş ve bu alanları öğrenme düzeylerini ele alarak alt basamaklara ayırmıştır. Bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme, bilişsel alanın alt basamaklarıdır. Alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütleme, bir değer ya da değerler bütünüyle nitelenmişlik, duyuşsal alanın alt sınıflarıdır. Psikomotor(devinişsel) alanın alt basamakları ise algılama, kuruluş, kılavuz denetiminde yapma, mekanikleştirme, karmaşık dışa vuruk etkinlik, uyarılama, yaratmadır. Bu bilgilerden hareketle öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin hangi öğretim alanlarına ve bu alanların hangi öğrenme düzeylerine göre hazırlandığını belirlemek, öğrenmenin eğitimin amaçlarına ne kadar ulaşıldığını göstermesi bakımından önemlidir.

Yöntem

Çalışmada “doküman analizi” yöntemi kullanılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2012-2013 eğitim-öğretim yılında ortaokul 5. sınıflarda okutulması uygun görülen Millî Eğitim Bakanlığı yayınlarına ait Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabındaki etkinliklerin önce doküman analizi yapılmış ve sınıflandırılmıştır. Sonra bu etkinlikler Bloom Taksonomisi’ne ve Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki öğrenme alanlarına göre değerlendirilip yorumlanmıştır.

Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın konusu olan MEB Yayınları 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nda yer alan etkinlikler, öncelikle sınıflandırılmış ve sıklıkları belirlenmiştir.

Tablo 1: Etkinliklerin Türlerine Göre Dağılımı

SIRA	ETKİNLİK	SIKLIK
1	Bulmaca Etkinliği	12
2	Metin Çözümleme	90
3	5N-1K Etkinliği	16
4	Karşılaştırma Etkinliği	14
5	Boşluk Doldurma Etkinliği	15
6	Kavram/Hikâye Haritası	23
7	Özetleme Etkinliği	5
8	Problem Çözme Etkinliği	5
9	Kelime Çalışmaları	43
10	Eşleştirme Etkinlikleri	8
11	Özgün Yazma Etkinlikleri	25
12	Sınıflandırma Etkinlikleri	6
13	Tablo, Grafik, Resim Yorumlama	14
14	Diğer	59
Toplam		341

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere MEB Yayınları 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nda toplam 341 etkinlik bulunmaktadır. Bu sayıya 334 etkinlik ve 7 değerlendirme ölççeği dahildir. Etkinlikler sınıflandırılırken aynı çeşit ya da aynen tekrar eden etkinliklerin bir araya getirilmesine dikkat edilmiştir. Tekrar etmeyen veya başlı başına müstakil etkinlikler ise “Diğer” başlığı altında toplanmıştır. Çalışma kitabında yer alan “*Bu Metinden/Temadan Ne Öğrendim?*” ile “*Ne Öğrendim?*” bölümleri araştırmanın dışında tutulmuştur. Ayrıca öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan etkinlikler de araştırmanın dışında tutulmuştur.

5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nda en fazla metin çözümlemesi türünden etkinliklere yer verilmiştir. Toplamda 90 metin çözümleme etkinliği bulunmaktadır: Metnin konusunu bulma, ana fikrini belirleme, unsurlarını ve iletisini tespit etme ile metindeki/paragraftaki fikir, duygu veya olayı anlamaya yönelik sorular “Metin Çözümleme Etkinliği” olarak sınıflandırılmıştır.

Sınıflandırılan diğer etkinlikler “Nasıl?, Ne zaman?, Nerede?, Ne?, Neden? ve Kim?” sorularının cevaplarına yönelik “5N-1K etkinlikleri”dir. İncelenen kitapta 5N-1K etkinlikleri ile düşünme, araştırma, sorgulama, sebebini belirleme, etkenini saptama gibi zihni becerileri geliştirmeye çalışılan 16 etkinlik yer almaktadır.

Aynı doğrultudaki metinlerin ya da paragrafların birbirleriyle karşılaştırıldığı “Karşılaştırma Etkinlikleri” ise 14 tanedir. Bu etkinlikler, türleri aynı ya da benzer olan metinleri karşılaştırma ile aynı fikri, benzer duyguyu, yakın veya eş olayları karşılaştırmayı hedeflemektedir. Öğrenciler bu etkinliklerle hem bilgi hem de becerilerini birlikte kullanmaya yönlendirilmektedir.

5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nda 12 tane de “Bulmaca Etkinliği” yer almaktadır. Bu etkinlikler, öğrencilerin kelime servetini geliştirmeye ve kelimelerin eş-zıt anlamlarını kavratmaya yöneliktir.

İncelenen kitapta 15 “Boşluk Doldurma Etkinliği” belirlenmiştir. Boşluk doldurma etkinlikleri, işe yarar bilgiyi seçme ve örgütlemeyi hedefler.

Kavram/hikâye haritası etkinliklerinin sayısı 23’tür. Bu etkinliklerle bilginin analiz edilmesi, elde edilen sonuçların organizasyonu hedeflenmektedir. Ayrıca “Kavram/hikâye haritası” çoklu zekâ kuramı doğrultusunda özellikle görsel öğrenme özelliği gösterenler için gerekli etkinliklerdendir. Görsel/uzamsal zekâ, görsel düşünme ve şekil/uzay özelliklerini şekil ve grafiklerle ifade etme yeteneğidir. Bu zekâyâ sahip olanların öğretiminde renk, çizgi, şekil ve şema unsurlarının bulunmasına özen gösterilmelidir. Grafikler, haritalar bu zekâ alanına ait öğretim materyallerindedir (KOÇ ve diğerleri, 2007:225-227).

İncelenen kitapta beş “Özetleme Etkinliği” bulunmaktadır. Özetleme, öğrenilenlerin belirli kurallara göre seçilip değerlendirilmesidir. Bu sebeple birçok zihinsel işlem yapmak ve dil becerilerini aktif olarak kullanmak gerekir. Akyol’a (2006:43) göre “Çünkü özetleme yoluyla öğrenciler metnin yapısını daha iyi anlarlar. İkincisi özetleme yoluyla ana fikir bulma ve önemli kavramları belirleme alıştırmaları yapılmış olur. Çocuklar dili yazılı anlatımda etkili bir şekilde kullanma fırsatları elde etmiş olurlar.”

Okuma ve dinleme metinlerinde yer alan çeşitli sorunlara çözüm arandığı “Problem Çözme Etkinliği” beş tanedir. Sorunu belirleme, çözüm yollarını araştırma, en uygun çözümü ortaya koyma, durum ve şartları hesaba katma, yorumlama gibi beceriler kullanmayı gerektiren bu etkinlikle üst zihinsel becerilere ulaşma hedeflenmektedir. Hedefe ulaşılırken birçok bilgiye ve dil beceri alanına ihtiyaç duyulacağından “Problem Çözme etkinliği”, düşünce gelişimi açısından oldukça önemli etkinlik türüdür. Çünkü problem çözme, yansıtıcı düşünmeyi, yaratıcı olmayı, eleştirel analizi, mantık yürütmeyi geliştirir; gelecekte birey ve grup problemlerini çözme için sağlar (KOÇ ve diğerleri, 2007:177).

Kelime servetini zenginleştirmek için kullanılan kelime çalışmalarının sayısı ise 43’tür. Kelime çalışmalarının içinde anlamını bilmediği kelimeleri bulma, bu kelimelerin anlamlarını tahmin etme, anlamlarını sözlükten bulma ve cümle içinde kullanma etkinlikleri yer almaktadır.

İncelenen kitapta 8 “Eşleştirme Etkinliği” bulunmaktadır. Bu etkinlik türünde seçme, bilme, eşdeğerde olanı veya birbirini bütünleyeni belirleme hedeflenmektedir.

Yazma yöntem ve tekniklerini kullanabilme davranışını kazandırabilmeyi amaçlayan etkinlikler 25 tanedir. Bu kategoriye giren her etkinlikte özgün yazma koşulunun yer aldığı görülmüştür. Dil öğretiminin beceri alanlarından olan yazma, dil becerilerinin en zoru olarak kabul edilir. Bunun sebeplerinden biri yeterince ve basitten zora doğru yazma çalışmaları yapılmamasıdır. “Özgün yazma etkinlikleri” dil öğretiminde çok önemli bir yere sahiptir. Yazma, beyinde yapılandırılmış bilgilerin yazıyla ifade edilmesidir. Bunun için okunanları, dinlenenleri iyi anlamak ve zihinde yapılandırmak gerekir. Zihni beceriler yoluyla düşünce üretme, düşünceleri sıralama, düzenleme, bilgileri yapılandırma ve kullanma gerçekleşir(MEB, 2005: 21).Sayılan bu zihni işlemler, yazma ve konuşma dil becerilerinin ortaya çıkmasını sağlar.

5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nda metinlerde yer alan kavram ve varlıklarla ilgili 6 tane “Sınıflandırma Etkinliği” bulunmaktadır. Sınıflama, ortak özellikleri belirleme, grupta, örgütlenme becerilerini geliştirir; böylece bilginin organizasyonu ve beyinde doğru saklanma gerçekleşir. Çünkü beyin anlamlı ve birbiriyile ilintili bilgileri daha kolay öğrenmektedir(KOÇ ve diğerleri, 2007:263).

İncelenen kitapta “Tablo, grafik, resim vb. yorumlama etkinlikleri”ne 14 defa yer verilmiştir. Şekillerden, renklerden, sayılardan, sembollerden yararlanarak belli anlamlara ulaşmayı hedefleyen bu tür etkinlikler çoklu zekâ kuramı doğrultusunda özellikle görsel öğrenme özelliği gösterenler için gerekli etkinliklerdendir. Görsel zekâ için resim, şekil, şema, tablo, harita ve grafikler önemli öğrenme materyalleridir(KOÇ ve diğerleri, 2007:225-227).

Kitapta tekrar etmeyen, bu nedenle de sınıflandırılmayan etkinlik sayısı ise 59’dur.

Yukarıdaki bulgular, bazı etkinlik türlerinin birçok metinde tekrar ettiğini göstermektedir. Bu durum, hem öğrencilerin etkinlikleri kolaylıkla yapmasına katkıda bulunacağı hem de öğretim faaliyetlerinde zamandan, iş gücünden kazanç sağlayacağı şeklinde değerlendirilebilir. Tekrar esnasında öğrenilenler hatırlanır, unutmaların önüne geçilir. Bilgiyi öğrenemeyenler, eksik öğrenenler de bu sırada yeniden öğrenme fırsatı elde ederler. Aynı bilgiler için yeni öğretim faaliyetlerine ihtiyaç azalır. Diğer yandan fazla tekrar, öğrenciyi usandırıp dersten uzaklaştırabilir, öğrencinin yeni bilgi ve beceri kazanmasına engel olabilir(ÖZBAY, 2006:105).

Türkçe Dersi Öğretim Programı içerdiği öğrenme alanları ve kazanımlarla “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme” (MEB, 2005: 17) temel becerilerinin gelişmesini hedeflemektedir. Çalışma kitabında yer alan etkinliklerden “5N-1K” ve “Problem Çözme” etkinlikleri problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin, “Özgün Yazma” etkinlikleri de Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma ve yaratıcı düşünme becerisinin gelişmesine yöneliktir. Bunun yanı sıra “Kavramlar ve Çağrıştırdıkları” etkinlikleri de öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin pekiştirilmesinde önemli rol oynayabilecek bir etkinlik türüdür. Yine “Kelime Çalışmaları ve Bulmaca” etkin-

likleri, öğrencilerin kelime servetinin zenginleşmesini sağlayarak onların *Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma ve iletişim becerilerinin* gelişimini sağlayacak nitelikte etkinliklerdir. “Karşılaştırma” etkinlikleri olarak yapılan metin-paragraf karşılaştırmaları ise öğrencilerin *metinler arası okuma becerilerini* geliştirmektedir. “Resim yorumlama etkinlikleri” de öğrencilerin *yaratıcı düşünme becerisi* kazanmalarına yardımcı olacaktır. “Sınıflandırma”, “Boşluk Doldurma” etkinlikleri ise *karar verme becerisine* yönelik çalışmalardır. Çalışmanın amacı doğrultusunda yapılan analiz sonucundaki bu tespitler, 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı için etkinlikler planlanıp hazırlanırken Türkçe öğretim programında belirtilen temel becerilerin dikkate alındığını ortaya koymaktadır.

MEB tarafından hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’ndaki etkinliklerin programdaki öğrenme alanlarına göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Etkinliklerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

SIRA	DİL BECERİSİ	SIKLIK	YÜZDE
1	Okuma	184	%54
2	Dinleme	48	%11
3	Yazma	84	%21
4	Konuşma	2	-
5	Görsel Okuma, Görsel Sunu	23	%14

Tabloda görüleceği gibi toplam 341 etkinliğin % 54’ünü, öğrencilerin okuma becerilerine yönelik etkinlikler oluşturmaktadır. Okuma becerisine yönelik etkinlikleri ise yüzde 21’lik oranıyla yazma becerisine yönelik etkinlikler takip etmektedir. Üçüncü sırada ise sahip olduğu %14 oranla görsel okuma/görsel sunu becerisine yönelik etkinlikler yer almaktadır. Dinleme öğrenme alanına yönelik etkinlikler ise bütün etkinliklerin %11’ini oluşturmaktadır. İncelenen kitapta en az, konuşma becerisine yönelik etkinlik bulunmaktadır; sadece iki tanedir.

Dil bilgisi öğretimi 5. Sınıf seviyesinde müstakil bir öğrenme alanı olarak kabul edilmediğinden İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nda dil bilgisi etkinlikleri diğer öğrenme alanlarıyla beraber verilmektedir. Bu çalışmada da dil bilgisi öğretimine yönelik olabileceği düşünülen etkinlikler yazma öğrenme alanı içerisinde değerlendirilmiş, ayrı ele alınmamıştır.

Tablo 2’deki bulgular, İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’ndaki etkinliklerin %70’inin *anlamaya*, %30’unun *anlatmaya* yönelik olduğunu göstermektedir. Bu oranlar, anlayan ancak bildiklerini anlatamayan bireylerin yetiştirildiği, şeklinde yorumlanabilir.

Yukarıdaki bulgular, MEB tarafından hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nın okuma becerisini geliştirmeye en fazla önem verdiğini ortaya koymaktadır.

İncelenen kitapta 1981 Türkçe Eğitim Programı’na kadar neredeyse hiçbir Türkçe Öğretim Programı’nda yer almayan, ihmal edilmiş bir dil becerisi olan dinle-

meye yönelik etkinliklerin sayısı da yeterli değildir. Çünkü her temada üç okuma, bir dinleme metni yer almaktadır. Bu fark, etkinlikler göz önüne alındığında yaklaşık beş kata ulaşmaktadır. İhmal edilen bir becerinin diğer dil becerilerini de geriletmesi ilkesinin MEB tarafından hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nda göz ardı edildiği apaçık ortadadır. "Derslerde ve programlarda, dinleme becerisinin geliştirilmesinin azlığı"nu dile getiren Özbay'a göre de "Öğrenciler dinleme becerisine ait davranışları kazanamamaktadırlar"(ÖZBAY, 2006: 41). İncelenen kitapta Tablo 2 ve Tablo 1'e göre değerlendirildiğinde yazma becerisine yönelik etkinlikler, sayı ve çeşitlilik yönünden diğer becerilere oranla çoktur. Konuşma becerisine yönelik etkinlikler ise yazma etkinliklerinin tam aksine sadece iki tanedir. Bu sayı konuşma etkinliklerinin yetersizliğini ortaya koymaktadır. Hâlbuki dil becerilerinden birindeki eksiklik, Türkçe dersinin amaçlarının gerçekleşmediğini gösterir(ÖZBAY, 2006: 97). Konuşma becerisine yönelik etkinliklerden biri hangi konuda, ne zaman, nasıl yapıldığı belli olmayan bir konuşmayla ilgili "Konuşma becerisini değerlendirme ölçeği"nin doldurulmasını isteyen etkinliktir. Bu durum konuşma eğitiminin ders öğretmenin inisiyatifine bırakıldığını düşündürmektedir. Bu bulgulara göre İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'yla sürdürülen öğretim süreci sonunda öğrencilerin dört temel dil becerisi bakımından Türkçe Öğretim Programı'ndaki hedeflere ulaşacağını, zengin bir dil yeterliliği kazanacağını söylemek mümkün değildir.

İlköğretim 5. sınıf seviyesinde hangi düzeyde Türkçe öğretiminin hedeflendiğini belirlemek amacıyla bu çalışmada İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinlikler Bloom Taksonomisi'ne göre sınıflandırılarak Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Etkinliklerin Bloom Taksonomisine Göre Dağılımı

SIRA	BLOOM TAKSONOMİSİ	SIKLIK	YÜZDE
1	Bilgi	134	% 39.24
2	Kavrama	166	% 48.53
3	Uygulama	5	% 1.4
4	Analiz	1	% 0.3
5	Sentez	29	% 8.5
6	Değerlendirme	7	% 2

Tabloya göre incelenen kitapta %48.53 oranında kavrama düzeyinde etkinlik vardır. Bunu %39.24 oranında bilgi basamağındaki etkinlikler takip etmektedir. Bilmek ve kavramak için düzenlenen etkinliklerin oranı %87.77'dir. Bu oran, yapılacak Türkçe öğretiminin 5. Sınıf seviyesinde sadece bilip kavrayacak öğrenciler yetiştirmeyi hedeflediğini ortaya koyması bakımından oldukça dikkat çeken bir bulgudur.

Tabloya göre incelenen çalışma kitabında bilgi ve kavrama düzeyinden başka sırasıyla %8.5 oranında sentez , %2 oranında değerlendirme, %1.4 oranında uygulama ve %0.3 oranında analiz düzeyinde etkinlik bulunmaktadır.

Yukarıdaki bulgular, 5. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı'nda yer alan etkinliklerin neredeyse tamamının bilişsel alanla ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Duyuşsal

alanla ilgili müstakil etkinlik olmadığından çalışmada sıklığı incelenememiştir. Kitapta sadece bazı etkinliklerde bilişsel alanla ilgili soruların bir devamı gibi duyuşsal alan ifadeleri yer almaktadır. Bu durum, Türkçe dersinin bir bilgi dersi değil; ifade ve beceri dersi olduğu gerçeğiyle çelişmektedir.

Sonuç

Yaşamdaki problemleri belirleyip çözüm üretebilen eleştirel düşünme ve dört temel dil becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesi, gelecek için son derece önemlidir. Bu sebeple istenen ve hedeflenen nitelikleri bireye kazandıracak öğretim süreçleri oluşturulmalıdır. Bu süreçlerde etkin olacak her türden öğretim unsuru çok büyük öneme sahiptir. Bunlardan en etkilisi ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabıdır. Özellikle Türkçe öğretiminde ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabının kusursuz olması ve programın hedeflerine uygun olması gerekir. Çünkü ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı dil çalışmaları için olmazsa olmaz kaynaklardır.

MEB tarafından yayınlanan İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın incelenmesi sonucu elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı, dil becerileri bakımından ağırlıklı olarak okuma becerisini geliştirmeye uygundur.
- 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nda yazma, konuşma, dinleme etkinliklerinin tamamı ancak %33'lük bir oranı oluşturmaktadır. Bu oran okuma becerisine yönelik %54 oranındaki etkinlikle mukayese edildiğinde %21'lik bir fark ortaya çıkmaktadır. Bu fark, kitabın yazma, dinleme ve konuşma etkinlikleri açısından yetersiz olduğunu sayısal olarak ifade etmektedir.
- 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı, %65 oranındaki dinleme ve okuma etkinliklerinden dolayı anlama becerisini geliştirebilecek özelliktedir. Ancak %21 oranındaki yazma ve konuşma etkinlikleri sebebiyle anlatma becerisini geliştirme yönünden yetersizdir.
- 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın etkinlikleri %87.77 oranında bilişsel alanın *bilgi ve kavrama* basamağındadır. Uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarındaki etkinlik sayısı (toplam etkinliğin %12'si) çok azdır. Bu durum Türkçe Dersi (1-5.Sınıflar) Öğretim Programı'nın hedefi olan "*Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme*" temel becerilerinin geliştirilemeyeceğini ortaya koymaktadır, ayrıca yapılandırmacı öğretim yaklaşımıyla da çelişmektedir. Sadece bilişsel alana yönelik etkinliklerin yer aldığı, duyuşsal ve psikomotor alanla ilgili hiçbir etkinliğin bulunmadığı bu kitapla bilinen ve kavrananların daha üst düzeylere taşınması, incelenip uygulanması, sentezlenerek hayata aktarılması mümkün görünmemektedir.
- Bu sonuçlara dayalı olarak hangi sınıf için olursa olsun bütün Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında özellikle dil becerilerini eşit oranda geliştirmesi ve bilişsel-duyuşsal-psikomotor öğrenme alanlarının sınıf seviyesinin gerektirdiği sınıflandırma basamaklarına göre hazırlanması önerilir.

Kaynakça

- AÇIKGÖZ, K. (2003) Aktif Öğrenme, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir.
- AKYOL, H. (2006) Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri, Kök Yayıncılık, Ankara.
- BLOOM, B. (1956) Taxonomy of Educational Objectives: Cognitive and Affective Domains. New York: David McKay.
- COŞKUN, E. (2007) İlköğretimde Türkçe Öğretimi, Edi. Ahmet Kırkılıç-Hayati Akyol, Pegem A Yayınları, Ankara.
- DEMİEL, Ö. (2005) Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, Pegem A Yayınları, Ankara.
- KOÇ, G., KORKMAZ, İ., COŞKUN, M. K., SARI, M., ÜNVER, N., KILDAN, O., TOK, Ş., TOK, T. N. (2007) Öğretim İlke ve Yöntemleri, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- KUZGUN, Y. & DERYAKULU, D. (2004) Bireysel farklılıklar ve eğitime yansımaları. *Eğitimde bireysel farklılıklar* (Edt. Yıldız Kuzgun & Deniz Deryakulu). 1-11, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- MEB,(2012) 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara.
- MEB, (2005) İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara.
- MEB (2004) Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. *Tebliğler Dergisi*, Cilt 67, Sayı:2559.
- ÖZBAY, M. Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I, Öncü Kitap, Ankara.

**THE ANALYSIS OF THE EXERCISES IN THE
MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION
PUBLICATION STUDENT EXERCISES BOOK
ACCORDING TO THE LANGUAGE LEARNING
FIELDS AND BLOOM CLASSIFICATION**

Mesiha TOSUNOĞLU*

Erhan DEMİR**

Abstract

The aim of this study is to analysis the exercises in the student exercises book to the learning fields identified at Turkish education programs and Bloom classification. In this study data analysis method was applied. First, all of the exercises was classified in Turkish work book for fifth class of primary school and then this exercises spreadings was analysed to the fields of teaching at Turkish Teaching Program. After that, the exercises was evaluated to the sub-steps and learning fields of Bloom classification. As the result of research it is determined that %87.77 of exercises at MEB Publication Student Exercises Book considerably is at conception and knowledge steps.

The results gained indicate that student work book doesn't include enough exercises for the purpose of the language and skill education.

Key Words: *Turkish teaching, bloom classification, Turkish teaching exercises*

---

* Assistant. Prof. Dr.; Kırıkkale, University Faculty of Education, Department of Turkish Language Teaching, Lecturer

** Yrd. Doç. Dr.; Kırıkkale, University Institute of Social Sciences, Department of Turkish Language Teaching, Postgraduate Student